

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Sententia VVicleffi. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

De modo emanationis rerum à primo principio.

DEinde quæritur de Modo emanationis rerum à primo principio: qui dicitur creatio.

De qua quærentur octo.

ARTIC. I.

Verum, creare sit ex nihilo aliquid facere.

238.

2. d. 1. q. 2. ar.

2. Et po. q. 3.

ar. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod creare non sit ex nihilo aliquid facere: dicit enim Augustinus contra aduersarium legis & Prophetarum. Facere est quod omnino non erat: creare vero est ex eo, quod iam erat, educendo aliquid constituere.

2. Præterea. Nobilitas actionis & motus ex terminis consideratur. Nobilior igitur est actio, quæ ex bono in bonum est, & ex ente in ens, quam quæ est ex nihilo in aliquid. Sed creatio videtur esse nobilissima actio, & prima inter omnes actiones. Ergo non est ex nihilo in aliquid, sed magis ex ente in ens.

3. Præterea. Hæc præpositio, ex, importat habitudinem alicuius causæ & maxime materialis: sicut cum dicimus quod statua fit ex ære. Sed nihil non potest esse materia entis, nec aliquod modo causa eius. Ergo creare non est ex nihilo aliquid facere.

Beatus in hunc loc. 10. 1.

Q. præced. art. 2.

Sed contra est, quod super illud Genesis 1. In principio creauit Deus cælum, & c. dicit glossa quod creare est aliquid ex nihilo facere.

Respondetur dicendum, quod sicut supra dictum est, non solum oportet considerare emanationem alicuius entis particularis ab aliquo particulari agente, sed etiam emanationem totius entis à causa vniuersali, quæ est Deus: & hanc quidem emanationem designamus nomine creationis. Quod autem procedit secundum emanationem particularem, non præsupponitur emanationi. Sicut si generatur homo, non fuit prius homo, sed homo fit ex non homine, & album ex non albo. Vnde si consideretur emanatio totius entis vniuersalis à primo principio, impossibile est quod aliquid ens præsupponatur huic emanationi. Idem autem est nihil, quod nullum ens. Sicut igitur generatio hominis est ex non ente, quod est non homo: ita creatio quæ est emanatio totius esse est ex non ente, quod est nihil.

In corp. ar.

Ad primum ergo dicendum, quod August. æquiuoce vitur nomine creationis secundum quod creati dicuntur ea, quæ in melius reformatur, ut cum dicitur aliquis creari in Episcopum. Sic autem

ARTIC. II.

non loquimur hic de creatione, sed sicut dictum est.

Ad secundum, dicendum quod mutationes accipiunt speciem & dignitatem non à termino à quo, sed à termino ad quem. Tanto ergo perfectior & prior est aliqua mutatio, quāto terminus ad quem illius mutationis est nobilior & prior, licet terminus à quo, qui opponitur termino ad quem, sit imperfectior. Sicut generatio simpliciter est nobilior & prior quā alteratio propter hoc quod forma substantialis est nobilior, quam forma accidentalis: tamen priuatio substantialis formæ, quæ est terminus à quo in generatione, est imperfectior quam contrarium, quod est terminus à quo in alteratione. Et similiter creatio est perfectior quam generatio & alteratio, quia terminus ad quem est tota substantia rei. Id autem quod intelligitur ut terminus à quo, est simpliciter non ens.

Ad tertium dicendum, quod cum dicitur aliquid ex nihilo fieri, hæc præpositio ex, non designat causam materialem, sed ordinem tantum, sicut cum dicitur, ex mane fit meridies, id est, post mane fit meridies. Sed intelligendum est quod hæc præpositio, ex, potest includere negationem importatam in hoc quod dico nihil, vel includi ab ea. Si primo modo, tunc ordo remanet affirmatus, & ostenditur ordo eius quod est ad non esse præcedens. Si vero negatio includat præpositionem, tunc ordo negatur, & est sentius. Fit ex nihilo, id est, non fit ex aliquo: sicut si dicatur, iste loquitur de nihilo, qui non loquitur de aliquo. Et utroque modo verificatur cum dicitur ex nihilo aliquid fieri. Sed primo modo hæc præpositio, ex, importat ordinem, ut dictum est. Secundo modo importat habitudinem causæ materialis, quæ negatur.

CONCLUSIO est, Creatio, quæ est emanatio totius entis, est ex non ente, quod est nihil. Circa tertium S. Thomæ nihil aliud notandum occurrat, præter explicationem huius definitionis, ex qua multa pendent, quæ de creatione dicenda sunt: hæc autem tradetur seq. disp.

DISPUT. CLXXII.

An creatio sit productio ex nihilo.

Sententia Wilelmi. cap. 1.

Resolvitur prædicta sententia. cap. 2.

Exponitur definitio creationis. cap. 3.

CAPVT I.

Sententia Wilelmi.

Verbum creare, & notien, credit, ut patet in lent & secundum latorem significationem proprie pro eo, quod est, aliquid facere, & prelo, ac proprie pro eo, quod est de nihilo aliquid prodigere. Nam quamuis interdum in Scriptura & Sanctis Patribus creatio sumatur pro renouatione, & regere.

regeneratione spirituali, ut notauit Basil. in psalm. 32. in illa verba: *ipse mandauit, & creata sunt*, & in homilia. *Quod Deus non est author malorum*, columna 3. id tamen fit quia renouatio interioris hominis, in eo genere est productio quædam de nihilo: hoc est, ex Dei misericordia, nullis propriis operibus ex nobis præcedentibus: ideoque dicitur ab Apostolo ad Ephes. 2. creati in Christo in operibus bonis: & 4. c. homo nouus secundum Deum, dicitur creatus: & ad Galat. 5. *neque circumcisis aliquid ualet, neque preputium*, sed noua creatura: hac de causa iustificatio nostra potest appellari creatio quædam moralis, non physica, & naturalis. An vero ipsa gratia infusio: aut aliorum donorum supernaturalium sit creatio, dicemus infra disp. 174. cap. 2.

De physica vero, & naturali creatione omnes Scholastici affirmant, eam esse productionem alicuius ex nihilo: tamen in explicanda hac definitione variant inter se. Primum igitur Scotus in 2. d. 1. qu. 1. §. *quantum ad istum articulum*, explicans hanc definitionem, asserit creationem esse productionem alicuius de nihilo: hoc est, non de aliquo secundum esse existentie, ac proinde non de aliquo secundum esse essentie: quia ut probatur est (ait) dist. 36. primi lib. nunquam esse essentie separatur ab esse existentie. Putat enim Scotus esse omnino idem secundum rem, ut nos fusiùs ostendemus in 3. par. S. Tho. q. 17. art. 1. & 2. Addit deinde Scotus, nullam rem creari de nihilo, hoc est, de nullo modo ente, nec simpliciter, nec secundum quid: quia omnia, quæ creantur, prius habent esse intelligibile in mente Dei, & esse volitum, quod est esse possibile rerum, & alibi ipse Scotus appellat, esse diminutū & obiectum creaturarum. Similis videtur sententia Wicleffi, quam refert Waldens. tom. 1. doctrinalis fidei antiquæ lib. 1. art. 1. c. 17. sic enim (inquit) definebat Wicleffus creationem: *est productio de puro esse intelligibili ad esse essentiale extra Deum*. Refert etiam idem Waldens. eodem lib. c. 20. Wicleffum in definitione prædicta sic explicasse: *terminum à quo creationis, ut illud non esset omnino nihil, sed esse rei ideale; eo quod dicebat ille Deum non posse in id, quod est pure nihil*. In hac sententia citat Waldens. verba illius in Trialogo 1. Si querat (inquit) *quare Deus non prohibuit hominem, ne sic peccet; est mihi facile respondere*, quod ideo, quia hoc non fuit prohibibile, cum non fuit; nec potentia Dei se extendit ad nihilum, vacuum: quibus verbis Wicleffus videtur asserere id, quod Scotus docuit, videlicet, nullam rem creari de nihilo, id est, de nullo modo ente nec simpliciter, nec secundum quid.

CAPVT II.

Refellitur prædicta sententia.

In utramque Wicleffi positionem acriter inuehitur Waldens. locis citatis: verum eum nos impugnemus, oportet explicare prius, quid vterque senserit: neque enim in omnibus errauit Wicleffus quæ Waldens. putauit. Supponendum autem primo est id, quod ex eodem Wicleffo retulimus disp. 70. c. 1. & 2. ex eius uimur sententia hanc propositionem esse veram, *creatura est Deus*, etiam sine illo additamento, secundum esse intelligibile, quam secundum verioris logicæ regulas omnino falsam esse, ibidem conuicimus. Secundo cum hæc propositio, *homo, & quævis creatura secundum*

Videtur in 1. p. tom. 2.

esse intelligibile, vel ideale est ipse Deus, in aliquo sensu possit esse vera, & in aliquo sit falsa: non satis constat, in quo sensu eam dixerit Wicleffus, ut ibidem notauimus. Tertio negari non potest, esse quoddam obiectum creaturarum secundum suas rationes formales ab æterno in Deo esse, quod Scotus, & Waldensis ipse concedunt, & diminutum esse rerum appellarunt, ut ibidem vidimus: hoc autem nihil aliud est, quam esse possibile creaturarum nondum existentium, sed obiectiue tantum presentium intellectui diuino, & voluntati. Quarto præmittendum est id, quod disp. 104. cap. 5. ex doctrina Ferrariensis tradidimus, videlicet non ens bifariam dici, vno modo id, quod actu non existit, sed existere potest; & circa hoc versatur Dei omnipotentia, quatenus facere potest, ut id, quod non existit existat; & hoc modo dicitur non ens quasi denominatiue: altero modo dicitur non ens essentialiter, quod in sua essentia, & ratione formali non est: & hoc dicitur quidquid implicat in se contradictionem: & circa hoc non versatur omnipotentia dei, ut ibidem ex S. Thoma, & Ferrariensi obseruauimus.

Iam vero quidnam in sententia Wicleffi reprehensione dignum sit, & quam notam mereatur, facile monstrari potest: neque enim decet verum cum falso confundi; aut indiscriminatum impugnari, ut Waldensis impugnari. Primum igitur cum asserit Wicleffus, terminum à quo, non esse omnino nihil, locum habet suæ doctrinæ Scotum, ut patet ex dictis: id tamen non video qua ratione notari possit. Nam per omnino nihil intelligit vterque, ut Scotus explicauit, id, quod Ferrari. appellat non ens essentialiter, & S. Tho. supra quæst. 35. art. 3. vocauit non ens oppositum rationi entis, quod est obiectum diuinæ omnipotentie: hoc autem verissimum est. Neque enim ita Deus creat aliquid ex nihilo, ut ex eo, quod implicat contradictionem, & impossibile est, & dicitur omnino non ens, seu non ens essentialiter, aliquid faciat: quis hoc non videat in qua doctrina consentit etiam S. Thom. in eo art. ut nos loco citato notauimus. Asserit enim, circa non ens hoc modo, non versari omnipotentiam. Consentit etiam Henricus in summa, art. 2. q. 23. & 24. Quare cum dixit Wicleffus citatus à Waldensi cap. 20. *volentia diuina non se extendit ad nihilum, & vacuum*; non negat, posse Deum facere id, quod actu non est, & potest esse: neque negat, posse Deum implere vacuum, hoc est, locum non repletum: quis enim hoc negaret? sed tantum dicit, Deum non posse facere, ut id, quod implicat contradictionem, & est non ens essentialiter, aliquid sit: & vacuum, quod est nihil, aliquid etiam sit: id quod verissimum est. Quare testimonia Sanctorum, quæ ibi congerit Waldensis, quibus probat, Deum fecisse omnia de nihilo, non sunt contra Wicleffum: Patres enim per nihil intelligunt id, quod actu non est, sed potest esse, & existere.

Deinde, utrum est intelligibile creaturarum, quod vocant ideale, sit ipsa essentia Dei, quam Theologi dicunt ideam rerum, ut disput. 71. vidimus, an vero sit ipsum esse formale creaturarum secundum proprias rationes, obiectiue existens in intellectu, apud Wicleffum non satis perspicuum est, ut eadem disp. probauimus. Porro si per illud, esse intelligibile ipse intelligat essentia dei, quatenus habet rationem ideæ; manifeste errat

Gg 3 in fide,